

BAĞIMSIZ DENETÇİ RAPORU

Türkiye Halk Bankası A.Ş. Yönetim Kurulu'na

A) Finansal Tabloların Bağımsız Denetimi

1) Görüş

Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin ("Banka") 31 Aralık 2017 tarihli bilançosu ile aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait; gelir tablosu, özkaynaklarda muhasebeleştirilen gelir gider kalemlerine ilişkin tablo, özkaynak değişim tablosu ve nakit akış tablosu ile önemli muhasebe politikalarının özeti de dahil olmak üzere finansal tablo dipnotlarından oluşan finansal tablolarını denetlemiş bulunuyoruz.

Görüşümüze göre ilişikteki finansal tablolar, Banka'nın 31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla finansal durumunu ve aynı tarihte sona eren hesap dönemine ait finansal performansını ve nakit akışlarını, 1 Kasım 2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından bankaların hesap ve kayıt düzenine ilişkin yayımlanan diğer düzenlemeler ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) genelge ve açıklamaları ve bunlar ile düzenlenmeyen konularda Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) hükümlerini içeren; "BDDK Muhasebe ve Finansal Raporlama Mevzuatı"na uygun olarak tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun bir biçimde sunmaktadır.

2) Görüşün Dayanağı

Yaptığımız bağımsız denetim, BDDK tarafından 2 Nisan 2015 tarihli 29314 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Bağımsız Denetimi Hakkında Yönetmelik" ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayımlanan Türkiye Denetim Standartları'nın bir parçası olan Bağımsız Denetim Standartları'na (BDS'lere) uygun olarak yürütülmüştür. Bu Standartlar kapsamındaki sorumluluklarımız, raporumuzun *Bağımsız Denetçinin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin Sorumlulukları* bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. KGK tarafından yayımlanan *Bağımsız Denetçiler için Etik Kurallar* (Etik Kurallar) ile finansal tabloların bağımsız denetimiyle ilgili mevzuatta yer alan etik hükümlere uygun olarak Banka'dan bağımsız olduğumuzu beyan ederiz. Etik Kurallar ve mevzuat kapsamındaki etiğe ilişkin diğer sorumluluklar da tarafımızca yerine getirilmiştir. Bağımsız denetim sırasında elde ettiğimiz bağımsız denetim kanıtlarının, görüşümüzün oluşturulması için yeterli ve uygun bir dayanak oluşturduğuna inanıyoruz.

3) Dikkat Çekilen Hususlar

Banka'nın etkilenebileceği aşağıdaki hususa dikkat çekmekteyiz:

Altıncı bölüm bir numaralı dipnotta da ayrıca belirtildiği üzere, Banka'nın mevcut yöneticilerinden birisi hakkında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) görülmekte olan İran yaptırımlarının ihlal edilmesi ile ilgili davanın ilk yargılama safhasında, kendisine atfedilen suçların bir kısmı için Mahkeme Jürisi tarafından suçlu olduğu yönünde karar verilmiştir. Bundan sonraki süreçte, anılan yöneticinin verilen karar hakkında temyiz dahil tüm yasal yollara müracaat etmesi imkan dahilinde olup dava ile ilgili hukuki süreç henüz sonuçlanmamıştır.

Banka davaya taraf veya doğrudan müdahil değildir. Mahkeme tarafından Banka hakkında alınmış herhangi idari veya mali bir karar bulunmamaktadır. Banka ayrıca ABD’de yerleşik konusunda uzman uluslararası hukuk büroları aracılığı ile dava sürecini yakından takip etmektedir.

Söz konusu davadan ayırık olarak ABD’li yetkili kurumlar tarafından Banka’nın finansal durumunu olumsuz yönde etkileyebilecek bir karar alınması konusu belirsizliğini korumaktadır. Banka yönetimi bu aşamada Banka’ya karşı herhangi olası yaptırım veya önlem uygulanmadığını belirtmiştir. Banka’nın ekli finansal tablolarında bu hususla ilgili herhangi bir karşılık ayrılmamıştır. Ancak bu husus tarafımızca verilen görüşü etkilememektedir.

4) Kilit Denetim Konuları

Kilit denetim konuları, mesleki muhakememize göre cari döneme ait finansal tabloların bağımsız denetiminde en çok önem arz eden konulardır. Kilit denetim konuları, bir bütün olarak finansal tabloların bağımsız denetimi çerçevesinde ve finansal tablolara ilişkin görüşümüzün oluşturulmasında ele alınmış olup, bu konular hakkında ayrı bir görüş bildirmiyoruz.

Kilit Denetim Konusu	Denetimde bu konu nasıl ele alındı
<p><i>Krediler ve alacaklarda sınıflama ve değer düşüklüğü</i></p> <p>Krediler ve alacaklara ilişkin değer düşüklüğü yönetim için önemli bir yargı alanıdır. Banka’nın 31 Aralık 2017 tarihli konsolide olmayan finansal tablolarında aktifte %68 paya sahip olan krediler ve alacaklar toplam 208.243.749 bin TL’dir ve buna istinaden ayrılmış olan toplam 4.779.272 bin TL karşılık bulunmaktadır.</p> <p>Konuyla ilgili kredilerde oluşabilecek ve/veya oluşmuş değer düşüklüklerine ilişkin ayrılan/ayrılacak karşılıkların BDDK Muhasebe ve Finansal Raporlama Mevzuatı’nda belirtilen gereklilikleri yerine getirmeme durumu Banka için muhtemel bir risk oluşturmaktadır. Söz konusu risk, değer düşüklüğüne uğrayan krediler ve alacaklarının tespit edilememesi ve ilgili kredi ve alacaklara ilişkin makul değer düşüklüğü karşılığı ayrılmamasıdır. Dolayısıyla, söz konusu krediler ve alacaklara ilişkin değer düşüklüğü kilit denetim konusu olarak değerlendirilmektedir.</p> <p>Finansal tablolardaki krediler ve alacaklar için ayrılan karşılıklara ilişkin bilgiler Bölüm 5 Dipnot I.5 numaralı dipnotta açıklanmıştır.</p>	<p>Denetim çalışmalarımızın bir parçası olarak aşağıdaki prosedürler gerçekleştirilmiştir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Krediler ve alacakların sınıflandırılması ile değer düşüklüğüne uğradığının tespiti ve değer düşüklüğü hesaplamalarına ilişkin Banka’nın uyguladığı kilit kontrollerin tasarımı ve uygulanması ile faaliyet etkinliği değerlendirilerek test edilmiştir.• Kredilerin değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığının tespiti ve alacağın değer düşüklüğü karşılığının zamanında ve mevzuata uygun olarak tesis edilip edilmediğini saptamak için kredi ve alacaklardan seçtiğimiz örnekleri denetim testlerine tabi tutarak kredi inceleme çalışmaları yapılmıştır.• Özel karşılık hesaplamasında kullanılan teminatların ilgili mevzuat doğrultusunda teminat grubunda sınıflandırıldığı ve rayiç değerleriyle dikkate alınarak doğru teminat değerlendirme oranları kullanıldığı örneklem kümesi belirlenerek test edilmiştir.• Değer düşüklüğüne uğramış kredi ve alacaklar olarak sınıflandırılan varlıklara ilişkin ayrılan özel karşılıkların ilgili mevzuat çerçevesinde doğru olarak hesaplanıp

	<p>hesaplanmadığı matematiksel olarak test edilmiştir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • BDDK mevzuatı çerçevesinde genel karşılık hesaplamasına tabi portföy için tesis edilen karşılıkların ilgili hükümlere ve BDDK tarafından yapılan diğer bildirimlere uygunluğu kontrol edilmiştir. • Banka yönetimi ile yapılan görüşmeler çerçevesinde değer düşüklüğü hesaplamalarına dayanak oluşturan temel varsayım ve diğer yargıların makul olup olmadığı değerlendirilmiştir.
<p>Kilit Denetim Konusu</p>	<p>Denetimde bu konu nasıl ele alındı</p>
<p>Emeklilik haklarından doğan yükümlülükler Banka'nın çalışanlarına sağladığı tanımlanmış fayda esaslı emeklilik planı ("Plan") 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun ("Kanun") Geçici 20'nci maddesine göre kurulmuş olan Türkiye Halk Bankası AŞ Emekli Sandığı Vakfı ile T.C. Ziraat Bankası ve T. Halk Bankası Çalışanları Emekli Sandığı Vakıfları aracılığıyla yönetilmektedir.</p> <p>Detayları Üçüncü Bölüm XVI. numaralı dipnotta açıklandığı üzere Plan; 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu Geçici 20'nci maddesi uyarınca Sosyal Güvenlik Kurumu'na ("SGK") devir edilecek haklar ile Banka tarafından sağlanan ve devre konu olmayan diğer sosyal hak ve sağlık faydalarından oluşmaktadır. Devre konu haklara ilişkin devir tarihini belirleme yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiştir. SGK'ya devirden sonra vakıf senedinde bulunmasına rağmen SGK tarafından karşılanmayan diğer sosyal haklar ve ödemeler, sandıklar ve sandık iştirakçilerini istihdam eden kuruluşlarca karşılanmaya devam edecektir.</p> <p>Banka'nın 31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla devre konu yükümlülüklerinin peşin değeri bağımsız bir aktüer tarafından Kanun'da belirtilen aktüeryal varsayımlar ve 15 Aralık 2006 tarihli ve 26377 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış olan Bakanlar Kurulu Kararı</p>	<p>Denetim çalışmalarımız aşağıdaki prosedürleri içermektedir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Emeklilik haklarından doğan yükümlülüklerin hesaplanmasında kullanılan temel varsayımların ve tahminlerin uygunluğu ile yapılan hesaplamaların değerlendirmesi için denetim ekibimize bağımsız dış uzman (aktüer) dahil edilmiştir. • Sandık varlıklarının plan yükümlülüklerini kullanılan yöntem ve varsayımlar çerçevesinde karşılayıp karşılamadığı test edilmiştir. • Ayrıca, aktüere sağlanan verinin doğruluğuna dair örneklem yoluyla mutabakatlar ve testler yapılmıştır. • Hesaplamalarda kullanılan aktüeryal varsayımlar, yöntem, yasal düzenlemeler ve mevzuatta önemli bir değişiklik olup olmadığı ve varsayımların makul olup olmadığı değerlendirilmiştir.

<p>esas alınarak hesaplanmıştır. Sandık yükümlülüklerinin değerlemesi, devre konu sosyal yardımlar ile iskonto oranı, maaş artışı, enflasyon, demografik varsayımlar ve herhangi bir Plan değişikliğinin etkisi gibi temel varsayım ve tahminlere bağlı belirsizlikleri içermektedir. Yönetim, bu temel varsayım ve tahminlere bağlı belirsizliklerin değerlendirilmesinde, bağımsız aktüerin uzman görüşünden faydalanmaktadır.</p> <p>Beşinci Bölüm II.9.f numaralı dipnotta açıklanan devir yükümlülükleri hesaplamasında kullanılan temel varsayım ve tahminlerin önemli yargı içermesi, devir tarihinin kesin olmaması ile teknik faiz oranının Kanun ile belirlenmiş olmasının etkileri göz önünde bulundurularak, bu konu kilit denetim konularından biri olarak belirlenmiştir.</p>	
<p>Kilit Denetim Konusu</p>	<p>Denetimde bu konu nasıl ele alındı</p>
<p><i>Bilgi teknolojileri denetimi</i></p> <p>Banka, operasyonlarının sürekliliği ve finansal operasyonları için Bilgi teknolojileri altyapısına bağımlıdır ve Banka ile iştiraklerde teknoloji destekli hizmetlere olan talep hızla artmaktadır. Elektronik veri işleminin güvenilirliği ve sürekliliği üzerindeki kontroller, bilgi sistemleri iç kontroller denetiminin kapsamındadır. Banka'nın bilgi sistemlerine bağımlı olması ile erişim haklarına, sistemlerin sürekliliğinin, elektronik verilerin mahremiyetinin ve bütünlüğünün sağlanmasına ilişkin kontroller kritik önem taşımakta ve risk bazlı denetim planında bu önceliklere göre kapsam oluşturulmakta ve ilgili kapsama göre denetim uygulanmaktadır.</p>	<p>Bilgi teknolojileri denetim çalışmalarımız kapsamında gerçekleştirilen prosedürler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Banka'nın bilgi sistemleri üzerindeki kontrolleri tarafımızca tespit edilmiş, anlaşılmış ve test edilmiştir. • Verilerin oluşumu, iletimi ve saklanması süreçlerinde rol alan tüm bilgi sistemleri katmanlarını (uygulamalar, veri tabanları, işletim sistemleri ve ağ seviyeleri) içermektedir. Test ettiğimiz bilgi sistemleri kontrolleri genel olarak aşağıda sıralanan alanlarda kategorize edilmektedir: <ul style="list-style-type: none"> • Erişim Güvenliği • Değişiklik Yönetimi • Veri Merkezi ve Ağ Operasyonları • Yüksek riskli kontrol alanları olarak, finansal verilere yetkisiz erişimlerin engellenmesi ve önlenmesine ilişkin veri tabanı seviyesindeki denetim izlerinin oluşturulması ve izlenmesi ile değişiklik yönetimi kontrol aktiviteleri belirlenmiştir.

	<ul style="list-style-type: none">• Finansal verilere doğrudan veya dolaylı olarak etkisi olan tüm uygulamalar için denetim izlerinin yönetimi ve erişim yönetimine ilişkin kontroller test edilmiştir.• Finansal verilerin oluşum sürecinin temelini anlamak ve değişiklik ve erişimlerin tespiti amacıyla otomatik kontroller ve entegrasyon kontrolleri test edilmiştir.• Bununla birlikte, kontrollere girdi sağlayan ve BT bileşenleri tarafından üretilen raporların tamlık ve doğruluğuna ilişkin testler gerçekleştirilmiştir.• Ayrıca, kapsamda yer alan uygulamaların veri tabanı, ağ ve işletim sistemi seviyelerine ilişkin kontroller test edilmiştir.
--	--

5) Diğer Hususlar

Banka'nın 31 Aralık 2016 tarihinde sona eren hesap dönemine ait konsolide olmayan finansal tabloları başka bir bağımsız denetçi tarafından denetlenmiş ve 13 Şubat 2017 tarihli bağımsız denetçi raporunda olumlu görüş verilmiştir.

6) Yönetimin ve Üst Yönetimden Sorumlu Olanların Finansal Tablolara İlişkin Sorumlulukları

Banka yönetimi; finansal tabloların BDDK Muhasebe ve Finansal Raporlama Mevzuatı'na uygun olarak hazırlanmasından, gerçeğe uygun bir biçimde sunumundan ve hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içermeyecek şekilde hazırlanması için gerekli gördüğü iç kontrolden sorumludur.

Finansal tabloları hazırlarken yönetim; Banka'nın sürekliliğini devam ettirme kabiliyetinin değerlendirilmesinden, gerektiğinde süreklilikle ilgili hususları açıklamaktan ve Banka'yı tasfiye etme ya da ticari faaliyeti sona erdirmeye niyeti ya da mecburiyeti bulunmadığı sürece işletmenin sürekliliği esasını kullanmaktan sorumludur.

Üst yönetimden sorumlu olanlar, Banka'nın finansal raporlama sürecinin gözetiminden sorumludur.

7) Bağımsız Denetçinin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin Sorumlulukları

Bir bağımsız denetimde, biz bağımsız denetçilerin sorumlulukları şunlardır:

Amacımız, bir bütün olarak finansal tabloların hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içerip içermediğine ilişkin makul güvence elde etmek ve görüşümüzü içeren bir bağımsız denetçi raporu düzenlemektir. BDDK tarafından 2 Nisan 2015 tarihli 29314 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Bağımsız Denetimi Hakkında Yönetmelik" ve BDS'lere uygun olarak yürütülen bir bağımsız denetim sonucunda verilen makul güvence; yüksek bir güvence seviyesidir ancak, var olan önemli bir yanlışlığın her zaman tespit edileceğini garanti etmez. Yanlışlıklar hata veya hile kaynaklı

olabilir. Yanlılıkların, tek başına veya toplu olarak, finansal tablo kullanıcılarının bu tablolara istinaden alacakları ekonomik kararları etkilemesi makul ölçüde bekleniyorsa bu yanlılıklar önemli olarak kabul edilir.

BDDK tarafından 2 Nisan 2015 tarihli 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bankaların Bağımsız Denetimi Hakkında Yönetmelik” ve BDS’lere uygun olarak yürütülen bir bağımsız denetimin gereği olarak, bağımsız denetim boyunca mesleki muhakememizi kullanmakta ve mesleki şüpheciliğimizi sürdürmekteyiz. Tarafımızca ayrıca:

- Finansal tablolardaki hata veya hile kaynaklı “önemli yanlılık” riskleri belirlenmekte ve değerlendirilmekte; bu risklere karşılık veren denetim prosedürleri tasarlanmakta ve uygulanmakta ve görüşümüze dayanak teşkil edecek yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmektedir. (Hile; muvazaa, sahtekarlık, kasıtlı ihmal, gerçeğe aykırı beyan veya iç kontrol ihlali fiillerini içerebildiğinden, hile kaynaklı önemli bir yanlılığı tespit edememe riski, hata kaynaklı önemli bir yanlılığı tespit edememe riskinden yüksektir.)
- Banka’nın iç kontrolünün etkinliğine ilişkin bir görüş bildirmek amacıyla değil ama duruma uygun denetim prosedürlerini tasarlamak amacıyla denetimle ilgili iç kontrol değerlendirilmektedir.
- Yönetim tarafından kullanılan muhasebe politikalarının uygunluğu ile yapılan muhasebe tahminlerinin ve ilgili açıklamaların makul olup olmadığı değerlendirilmektedir.
- Elde edilen denetim kanıtlarına dayanarak, Banka’nın sürekliliğini devam ettirme kabiliyetine ilişkin ciddi şüphe oluşturabilecek olay veya şartlarla ilgili önemli bir belirsizliğin mevcut olup olmadığı hakkında ve yönetimin işletmenin sürekliliği esasını kullanmasının uygunluğu hakkında sonuca varılmaktadır. Önemli bir belirsizliğin mevcut olduğu sonucuna varmamız halinde, raporumuzda, finansal tablolardaki ilgili açıklamalara dikkat çekmemiz ya da bu açıklamaların yetersiz olması durumunda olumlu görüş dışında bir görüş vermemiz gerekmektedir. Vardığımız sonuçlar, bağımsız denetçi raporu tarihine kadar elde edilen denetim kanıtlarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, gelecekteki olay veya şartlar Banka’nın sürekliliğini sona erdirebilir.
- Finansal tabloların, açıklamalar dahil olmak üzere, genel sunumu, yapısı ve içeriği ile bu tabloların, temelini oluşturan işlem ve olayları gerçeğe uygun sunumu sağlayacak şekilde yansıtıp yansıtmadığı değerlendirilmektedir.

Diğer hususların yanı sıra, denetim sırasında tespit ettiğimiz önemli iç kontrol eksiklikleri dahil olmak üzere, bağımsız denetimin planlanan kapsamı ve zamanlaması ile önemli denetim bulgularını üst yönetimden sorumlu olanlara bildirmekteyiz.

Bağımsızlığa ilişkin etik hükümlere uygunluk sağladığımızı üst yönetimden sorumlu olanlara bildirmiş bulunmaktayız. Ayrıca bağımsızlık üzerinde etkisi olduğu düşünülebilecek tüm ilişkiler ve diğer hususları ile varsa, ilgili önlemleri üst yönetimden sorumlu olanlara iletmiş bulunmaktayız.

Üst yönetimden sorumlu olanlara bildirilen konular arasından, cari döneme ait finansal tabloların bağımsız denetiminde en çok önem arz eden konuları yani kilit denetim konularını belirlemekteyiz. Mevzuatın konunun kamuya açıklanmasına izin vermediği durumlarda veya konuyu kamuya açıklamanın doğuracağı olumsuz sonuçların, kamuya açıklamanın doğuracağı kamu yararını aşacağına makul şekilde beklendiği oldukça istisnai durumlarda, ilgili hususun bağımsız denetçi raporumuzda bildirilmemesine karar verebiliriz.

